

КЊИГЕ САЖЕТАКА

2019.

Циклус предавања
младих истраживача

ИФОР

ИНСТИТУТ
ДРУШТВЕНИХ НАУКА
БЕОГРАД
INSTITUTE
OF SOCIAL SCIENCES
BELGRADE

ЦИКЛУС ПРЕДАВАЊА
МЛАДИХ ИСТРАЖИВАЧА 2019

Издавач

Институт друштвених наука
Београд, 2019.

За издавача

Др Горан Башић

Графичко обликовање

Милорад Митић

Тираж

150 примерака

Штампа

РИЦ графичког инжењерства
Технолошко-металуршког факултета

ИНСТИТУТ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

**ЦИКЛУС
ПРЕДАВАЊА
МЛАДИХ
ИСТРАЖИВАЧА
2019**

КЊИГА САЖЕТАКА

Београд, 2019.

Садржај

- 6 ■ **Ксенија МАРКОВИЋ**
ИЗАЗОВИ ПОЛИТИЧКОГ ПРЕДСТАВЉАЊА
НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
- 10 ■ **Марко ЈОВАНОВИЋ**
ХАЛИФАТ У ДИСКУРСУ
ИСЛАМСКЕ ДРЖАВЕ
- 14 ■ **Софија НИКОЛИЋ ПОПАДИЋ**
НАЧИН УПОТРЕБЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ
ЗЕМЉИШТА И ЗДРАВЉЕ ЉУДИ
- 18 ■ **Др Ивана АРСИЋ**
БРИСАЊЕ ИДЕНТИТЕТА:
РЕПРЕСИЈА НАД КАТАЛОНСКИМ
ЈЕЗИКОМ САВРЕМЕНОГ ДОБА
- 22 ■ **Др Сања СТОЈКОВИЋ ЗЛАТАНОВИЋ**
УЛОГА И ЗНАЧАЈ СИНДИКАЛНОГ
ДЕЛОВАЊА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ
СОЦИЈАЛНОПРАВНОГ СТАТУСА
ЗДРАВСТВЕНО РАЊИВИХ КАТЕГОРИЈА
РАДНИКА – ИЗАЗОВИ САВРЕМЕНОГ
ПРАВА
- 26 ■ **Ивана ОСТОЈИЋ**
ИНКЛУЗИВНЕ И ЕКСТРАКТИВНЕ
ИНСТИТУЦИЈЕ КАО ФАКТОРИ
ЕКОНОМСКОГ РАСТА

БИОГРАФИЈА

КСЕНИЈА МАРКОВИЋ (Земун, 1986). Истраживачица у Центру за политиколошка истраживања и јавно мњење Института друштвених наука у Београду. Завршила је мастер студије 2013. године (*Учешће националних мањина у законодавној и извршној власти у Србији, Хрватској и Црној Гори*) и исте године уписала докторске студије на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. Примарне области интересовања у њеном научно-истраживачком раду су изучавање међуетничких односа и политика интеграције и права националних мањина, али и изучавање идеја и вредности социјалне демократије, јавних политика и друштвеног развоја. Објавила је већи број радова у часописима и зборницима од међународног и националног значаја, учествовала на више међународних научних конференција. Такође је учествовала у реализацији различитих пројеката и истраживања на тему решавања статуса националних мањина у Републици Србији.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Vašić, G. & Marković, K. (2018). Social Status of the Roma in Serbia – Demographic Aspects in Public Multiculturalism Policies. *Stanovništvo*, 56(1), 43-61. <https://doi.org/10.2298/STNV180415002V>
- Лутовац, З., Марковић, К. (2017). „Опасни (нежељени)“ други и популизам у Србији. У З. Лутовац (ур.), *Популизам* (стр. 87-103). Београд: Институт друштвених наука, Центар за политиколошка истраживања и јавно мњење.
- Марковић, К. (2016). Изазови политичке интеграције националних мањина уз посебан осврт на парламентарне изборе 2016. године. *Форум за савремене студије*, 1(1), 221-240.
- Марковић, К. (2015). Нови приступи мањинском питању: децентрализација и националне мањине – случај Србија. *Национални интерес*, 23(2), 123-150.
- Jovanović, A., Marković, K. (2013). Socijalna politika i mere za suzbijanje siromaštva u Republici Srbiji. U Z. Stojiljković (ur.), *Levica u postkriznom kontekstu* (str. 131-139). Beograd: Friedrich Ebert Stiftung

Изазови политичког представљања националних мањина у Републици Србији

Изазов који доноси културни плурализам модерним друштвима јесте суочавање са захтевима разних мањинских група за политичким признањем и отварање јавне сфере за њихове потребе и интересе. Једна од ових група које су поставиле питање свог статуса и које доводе у питање преовлађујуће норме и вредности и намећу свој колективни идентитет као одређујућу и важну категорију јесу и националне мањине. Решавање статуса националних мањина посебно добија на важности када говоримо о друштвима која још увек немају консолидоване политичке институције и у довољној мери развијену демократску политичку културу, и у којима су и даље доминантне етничке поделе и разлике. Суочавање са мулти-етничношћу друштва и решавање статуса националних мањина био је велики изазов и камен спотицања у процесу консолидације свих балканских земаља. Политика интеграције и механизми заштите права и слобода националних мањина постали су изузетно доминантна тема на овим просторима током процеса помирења након ратних разарања и услед напредовања европских интеграција. Успешна политика интеграције је неопходна да би се постигла демократска стабилност како у свакој држави појединачно, тако и на нивоу региона. Процес интеграције заснива се на поштовању принципа толеранције и принципа интеракције. Примена ова два принципа подразумева схватање интеграције као двоструког процеса, који поред гарантованих права подразумева и постојање дужности и обавеза које имају припадници националних мањина као чланови једног друштва. Идеал интегративне мањинске политике је равноправност у друштву, где ће сваки појединац имати иста права, обавезе и, најважније, једнаке шансе да учествује у свим сферама живота. Политика интеграције треба да приближи интересе већине и мањине и створи осећај припадности заједничком друштву, и на тај начин ојача друштвену кохезију и самим тим умањи опасност од сегрегације етничких заједница. Процес интеграције националних мањина подразумева њихово учешће (интегрисаност) у политичком и друштвеном животу заједнице (државе) у којој живе. У овом раду полазимо од идеје да у једном друштву постоје две заједнице: културна и политичка заједница, и зато учешће у јавном животу, то

јест политика интеграције има две димензије: културну и политичку. Културна димензија се преваходно односи на оне активности које су усмерене на промовисање и очување идентитета националних мањина и представља један сегмент друштвене интеграције. Политичка димензија се односи на учешће у процесу доношења одлука и на учешће у управљању државом, то јест обезбеђено присуство припадника националних мањина у органима јавне управе како би се створили услови за изградњу заједничких институција које ће сви грађани сматрати легитимним. Право на политичко представљање и учешће у органима јавне управе су две димензије политичке интеграције националних мањина. Тема овог рада јесте управо анализа ефеката примене права на политичко представљање као групног права националних мањина на процес интеграције у Републици Србији. У последњих неколико година све се више води дебата на тему како политике интеграција и/или политике мултикултурализма утичу на демократску стабилност у друштву. Критичари групних права истичу да су она као концепт лоше решење јер подривају стабилност политичког поретка, ојачавају сегрегацију етничких заједница, што коначно нарушава друштвену кохезију. Управо ову тезу желимо да испитамо на случају Републике Србије. Испитивањем овог проблема уједно ћемо приказати добре и лоше стране модела политичког представљања националних мањина у Србији.

БИОГРАФИЈА

МАРКО ЈОВАНОВИЋ (Београд, 1991). Дипломирао је на Филолошком факултету (Група за арапски језик, књижевност и културу) Универзитета у Београду. На истом Факултету је завршио мастер академске студије (2014) и уписао докторске студије. На Факултету политичких наука Универзитета у Београду (модул: Међународна политика) завршио је мастер студије 2017. године. Од 2015. је докторанд на Факултету за иранологију на Универзитету Шахид Бахешти у Техерану. Исте године постао је стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја и до 2018. био је у том својству ангажован на пројекту „Друштвене трансформације у процесу европских интеграција – мултидисциплинарни приступ“ који се реализује у Институту друштвених наука. Као истраживач-приправник запослен је у том Институту од 2018. године.

БИБЛИОГРАФИЈА (одабрани радови)

- Jovanović, M. (2016). Uyghur Separatism: A Fight for Cultural or Religious Identity? In A. Kovács & K. Šomodiová (Eds.), *Minorities and Majorities in the Middle East and Asia* (pp. 60-72). Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave Filozofická Fakulta.
- Safari, S., & Jovanović, M. (2017). Mo'arefi-ye noskaha-ye kaṭṭi-e fārsi dar Ketāb-ḳāna-ye markazī-e Dānešgāh-e Belgrād. In N. Iranzadeh, I. Panov, & A. Pourmohammad (Eds.), *Maqālehā-ye bargozide-ye hamāyeš-e bayn-al-melali-e noskaha-ye kaṭṭi-e fārsi dar Bālkān va Orūpā-ye Markazī* (pp. 171-190). Tehran: Allameh Tabataba'i University.
- Jovanović, M. (2018). Demokratske ideje i vrednosti multikulturalizma u Demokratskoj Republici Azerbejdžan (1918–1920). U L. Madžidova (ur.), *Multikulturalizam: Iskustvo Azerbejdžana* (str. 57-69). Beograd: Azerbejdžanski kulturni centar.

Халифат у дискурсу Исламске државе

Иако је тзв. Исламска држава практично претрпела пораз и изгубила скоро све територије које је некада контролисала, идеја о поновном успостављању исламског халифата коју ова организација пропагира наставља да привлачи одређен број људи. Због тога је предмет овог рада истраживање политичког дискурса Исламске државе, то јест начина на који се појам халифат, који у том дискурсу игра важну улогу, употребљава у званичној реторици ове организације, као и начина на који се самопрокламовани халифат жели представити својој циљној групи - заједници свих муслимана. Да би се правилно приступило истраживању овог дискурса који у себи садржи бројне елементе политичког мита, прво ћемо укратко дати дефиницију политичких митова, указујући на њихову конструкцију, садржину, основне функције и циљеве, а затим се осврнути на институцију халифата, њен историјски развој пун успона и падова, као и на наслеђе које овај термин данас са собом носи, а које је резултат бројних процеса и догађаја који су почевши од VII века уобличавали перцепцију овог појма и митски наратив о халифату. Имајући у виду потенцијале које овај наратив носи, Исламска држава и њени званичници су се у време својих највећих успеха у лето 2014. године одлучи да прогласе поновно успостављање халифата. Дискурс ове организације тврди да су овим чином они оживели једну од најстаријих исламских верских традиција прописану Алаховом речју и остављену у аманет од стране пророка Мухамеда и његових најближих сабораца. Основне поруке које овај дискурс садржи су оне о неопходности деловања, обећаној победи, утопијском карактеру халифата као и идентитетске поруке. Исламска држава у свом наративу поново успостављени халифат представља као обећану земљу у којој су без обзира на разлике сви једнаки, у којој влада апсолутна равноправност и правда, у којој су солидарност и дух братства распрострањени до те мере да ће сви који дођу одмах осетити да ту и припадају. То је место где ће сваки прави верник наћи свој дом. Главне социјалнопсихолошке и политичке функције ових порука јесу, свакако, хомогенизација, јачање идентитета и самопоштовања, мотивација колективних акција и политички

функционална мобилизација на плану остваривања политичких циљева. Како би се појачао ефекат овакве реторике она садржи емотивно обојене изразе, већ оптерећене негативним значењем, као и повезивање садашње ситуације са историјским околностима из времена објаве ислама. Наравно, неизбежно је и позивање на *Куран* чиме се најсветији исламски текст, за који муслимани верују да је сама Алахова реч, ставља у функцију давања легитимитета оваквим наводима.

БИОГРАФИЈА

СОФИЈА НИКОЛИЋ ПОПАДИЋ (Панчево, 1988). Дипломирала је 2012. године на Правном факултету Универзитета у Новом Саду. Зимски семестар школске 2009/2010. завршила је на Правном факултету Универзитета у Салцбургу (Аустрија), а зимски семестар школске 2010/2011. на Правном факултету Универзитета у Бечу (Аустрија) као добитник стипендије *University of Vienna: Human Resources Development Program for selected SEE Universities*. Мастер рад на тему *Евиденција непокретности у југоисточној Европи, упоредноправни приказ*, одбранила је 2014. на Правном факултету Универзитета у Београду. У зимском семестру школске 2016/2017. и 2017/2018. године била је ангажована као демонстратор за предмете Грађанско право - општи део и Стварно право на Правном факултету Универзитета у Београду. Током 2017. је радила као истраживач сарадник на Правном факултету Универзитета у Бремену (Немачка). Добитник је стипендија за научноистраживачке боравке на Универзитету у Кембриџу 2017. и Швајцарском институту за упоредно право у Лозани 2018. године. Учествовала је на многобројним међународним научним конференцијама. Докторанд је на Правном факултету Универзитета у Београду. Од јула 2018. године ради у Институту друштвених наука у Центру за правна истраживања као истраживач сарадник.

БИБЛИОГРАФИЈА (одабрани радови)

- Николић, С. (2011). Евиденција непокретности у Аустрији. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, 2011(10), 503-520.
- Николић, С. (2014). Општи правобранилац Суда правде Европске уније. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, 2014(11), 682-696.
- Николић, С. (2016). Претварање (конверзија) права коришћења у право својине на грађевинском земљишту у Србији. *Нова правна ревија*, 2016(1), 40-50.
- Николић, С. (2016). Легализација бесправно изграђених објеката у Србији. *Правни животи*, 2016(10), 517-532.

Schmid, C. U., & Nikolić, S. (2018). Evictions in Germany. In P. Kenna, S. Nasarre-Aznar, P. Sparkes, & C. U. Schmid (Eds.), *Loss of Homes and Evictions across Europe, A Comparative Legal and Policy Examination* (pp. 113-140). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Начин употребе пољопривредног земљишта и здравље људи

Начин употребе пољопривредног земљишта може имати значајан утицај на здравље људи. У тежњи за већом продуктивношћу пољопривредници користе различите врсте вештачких ђубрива и пестицида који утичу на повећање приноса, али истовремено могу изазвати и бројне негативне последице, нарочито уколико се не поштују одговарајући прописи и агротехничке мере. Истраживање обухвата анализу правне регулативе Европске уније и Републике Србије у овој области. Према одредбама важећих прописа, једна од основних превентивних мера јесте ограничење количине и контрола употребе вештачких ђубрива и пестицида. Та мера представља ограничење права својине у јавном интересу и вид друштвене бригае за јавно здравље становништва која се састоји у обезбеђивању услова за снабдевање здравствено безбедном храном (Закон о јавном здрављу, чл. 13). Бројне студије указују на повезаност штетног дејства пестицида и појаве различитих обољења као и великог ризика од тровања нарочито код лица која учествују у њиховој примени, али и код конзумента пољопривредних производа. Загађење подземних вода услед неадекватне, то јест прекомерне употребе средстава за третирање усева и земљишта се такође може негативно одразити на здравље људи. Последњих деценија у Европи је све заступљенија употреба пољопривредног земљишта за органску производњу која поред осталог подразумева примену знатно мањих количина тачно одређених врста ђубрива и средстава за заштиту биља погодних за ту врсту производње умањујући потенцијална штетна дејства по земљиште, животну средину и здравље људи. Међутим, у поређењу са конвенционалном

пољопривредом органска се одликује мањим приносима и већим радним ангажовањем што значајно дестимулише пољопривреднике.

Осим законског ограничења права власника односно корисника земљишта у смислу слободе коришћења, изузетно значајну улогу имају инспекцијске службе које чине спону између произвођача и корисника и представљају круцијалан чинилац у контроли и спречавању производње здравствено небезбедне хране и загађења животне средине. Да би се смањио негативан утицај конвенционалне пољопривредне производње на здравље људи и животну средину, потребно је унапредити правну регулативу и јачати свест становништва о потреби да се употреба вештачког ђубрива и пестицида сведе на најмању могућу меру.

БИОГРАФИЈА

ИВАНА АРСИЋ (Београд, 1987). Дипломирала и магистрирала на Одељењу за класичне науке Филозофског факултета Универзитета у Београду. Докторску дисертацију је одбранила 2017. са највишом оценом на департману Ciències de l' Antiquitat i de l' Edat Mitjana (Facultat de Filosofia i Lletres, Universitat Autònoma de Barcelona) тако стекавши звање доктора културологије. Од октобра 2018. запослена је у Центру за социолошка и антрополошка истраживања Института друштвених наука. Током и након докторских студија учествовала је на међународним пројектима, као и на међународним и националним научним конференцијама и скуповима где је презентovala свој рад који је истовремено и објављивала како у научним часописима у Србији, тако и у иностранству.

БИБЛИОГРАФИЈА (одабрани радови)

- Arsić, I. N. (2018). Episcopal Legacy in Inquisitorial Processes in the Work of Pere Miquel Carbonell i Soler: 1488-1505 Barcelona. *Bogoslovlje*, 2, 186-202.
- Arsić, I. (2016). The 14th Century Inquisitorial Administrative Documents in Pere Miquel Carbonell's Manuscript. *Medievalia*, 19(2), 255-261.

Брисање идентитета: Репресија над каталонским језиком савременог доба

Предмет излагања је проблем репресије културног идентитета Каталонаца, са посебним освртом на њену најзначајнију компоненту – језик. Циљ рада је да се социолингвистичком и лингвокултуролошком методом јасније детерминишу размере, узроци и последице страдања каталонског језика савременог доба.

У хронолошком прегледу најпре ће се разматрати круцијалне фазе репресије над каталонским језиком, али и културни отпор. Након рата за шпанско наслеђе (1701-1714) у којем каталонско-арагонска конфедерација на страни Аустрије бива поражена, започета је одмазда над присталицама противника, обојена идејом о кастиљанском централизму као противтежи каталонско-арагонском регионализму, који је и дан данас заступљен. Проглашењем декрета Нуева Планта покренут је талас тешке културне репресије који доноси забрану каталонског језика, који бива искључен из законодавних и образовних институција, док постојећи универзитети у Каталонији бивају и затворени, а званични језик наставе у новооснованим образовним институцијама, које безуспешно настоје да замене вишевековне каталонско-арагонске центре знања, постаје кастиљански шпански. Међутим, упркос свим покушајима културне хомогенизације, почетком 19. века јавља се интелектуални и уметнички отпор, најбоље осликан у каталонском романтичарском покрету када наступа и књижевно-уметнички препород. Почетком 20. века долази и до стандардизације језика, а који и сам доприноси самообликовању и јаснијем детерминисању каталонског културног идентитета, као последици вишевековне репресије. Драматични 20. век довео је до продубљивања антикаталонске политике, најпре за време владавине неспособног диктатора Мигела Прима де Ривере по чијем је наређењу издат декрет којим се забрањује употреба каталонског језика, а који достиже зенит за време владавине Франциска Франка. Тада целокупна каталонска културна традиција, а самим тим и језик, постаје предмет жестоког и систематичног прогона: издавачка делатност, културна продукција, администрација, образовање, употреба језика и правни документи се пребацује на сферу

кастиљанског, док упркос идеји о националном јединству као противтежи културне и језичке разноликости, рестрикцији и цензури, каталонски ипак бива очуван кроз породичну традицију. Затим ће се размотрити прилике које су утицале на обликовање и угњетавање каталонског језика постфранкистичког доба у дугоочекиваној демократској Шпанији, након 1978, доношењем устава који је означавао привидан раскид са франкистичком ером, а који се најбоље огледа у грађи коју чине материјали изведени из устава, статута аутономија, краљевских декрета и судских пресуда.

У закључку ћемо на претходно наведеним примерима покушати да докажемо да ли се и у коликој мери променио однос према каталонском културном идентитету, након транзиције ка демократији.

БИОГРАФИЈА

САЊА СТОЈКОВИЋ ЗЛАТАНОВИЋ (Лесковац, 1986). На Правном факултету Универзитета у Београду, правосудни смер, дипломирала са општом просечном оценом 9,45 (март 2010), одбранила преддокторски рад са одликом (2012) и одбранила докторску дисертацију (2016), радноправна научна област. Током студирања више пута је била награђивана похвалницама Правног факултета за постигнут изузетан успех, а била је и стипендиста ресорног Министарства. Од 2011. запослена је у Институту друштвених наука у Центру за правна истраживања, и у звање научног сарадника изабрана 2017. Области истраживања су јој међународно, европско и домаће радно и социјално право, као и јавноправна питања из области медицинског, односно здравственог права.

БИБЛИОГРАФИЈА (одабрани радови)

- Златановић, С. (2015). Вулнерабилност друштвеног и посебност социјалноправног положаја лица оболелих од ретких болести. *Социолошки ѓрепег, XLIX(4)*, 385-398.
- Stojković Zlatanović, S. (2016). Zdravstveno vulnerabilne društvene grupe i njihovo pravo dostojanstva na radu. *Stanovništvo, 54(2)*, 83-103. doi: 10.2298/STNV160725004S
- Стојковић Златановић, С. и Совиљ, Р. (2017). Право на приватност и заштита генетских информација у области рада и запошљавања. *Српска ѓолиѓичка мисао(4)*, 181-198.
- Stojković Zlatanović, S. (2018). Radnopravne posledice surogat materinstva. *Teme(1)*, 225-243.
- Stojković Zlatanović, S., Stojković, M., & Mitković, M. (2018). Current State and Perspective of Water Management Policy in Terms of Climate Change: Case study of the Velika Morava River. *International Journal of Climate Change Strategies and Management, 10(5)*, 796-811. <https://doi.org/10.1108/IJCCSM-07-2017-0151>

Улога и значај синдикалног деловања за унапређење социјалноправног статуса здравствено рањивих категорија радника – изазови савременог права

У савременим условима развоја друштва, односно у условима глобализације, напретка у технологији, те појаве нових техничких решења у оквирима информатичког друштва, социјални положај и радноправни статус запосленог дефинише се као нарочито изазован. Ово, посебно, када се говори о категоријама радника са одређеним личним својствима, то јест карактеристикама које додатно утичу на рањивост њиховог положаја и указују на посебност радноправног статуса. Здравствене карактеристике појединца, свакако, се квалификују као важна лична својства која могу да утичу на могућност обављања радних задатака, као и на сам квалитет рада. Савремено радно право дефинише посебне услове за запошљавање и радно ангажовање здравствено рањивих категорија у оквирима креирања и вођења политика позитивне акције. На тим основама, развијено је посебно законодавство *ratione personae* којим се обезбеђује професионална и социјална интеграција лица са инвалидитетом. Посебне мере за запошљавање и рад лица са инвалидитетом предвиђене су како у међународном и регионалном тако и у упоредном и националном радном законодавству. Тенденција је да се, у оквирима концепта специјализације потреба и права, диференцирају различите категорије запослених, то јест кандидата за запослење према њиховим здравственим могућностима и утврђеним потребама. Тако се, у упоредном праву, предвиђају различите мере подршке у запошљавању и на раду за лица са ХИВ статусом, као и за она која болују од различитих хроничних болести и стања.

Улога социјалних партнера, првенствено организација радника, то јест синдиката сматра се посебно важном у садашњим условима развоја тржишта рада, као и трансформације радних организација, чак и у околностима њиховог ограниченог деловања, какав је данас случај. Наиме, основне одлике савременог синдикалног организовања огледају се у израженом слабљењу синдикалних организација под утицајем смањења броја синдикално организованих радника, као и промена у структури чланства. Структуралне промене последица су не

само глобалног проблема старења чланства настало због демографских промена већ и неуспеха организација радника да привуку и укључе младе. Осим тога, појава деиндустријализације и јачање сектора услуга, додатно, негативно утичу на слабљење синдикалног организовања и деловања.

Циљ рада је да се применом социолошког, нормативног и упоредноправног метода у једном развојном контексту утврде основни правци деловања синдиката у постојећим условима, те да се на тим основама укаже на могуће перспективе. Све то, са циљем унапређења положаја радника, а нарочито оних чији се статус дефинише као рањив. Начело трипартизма, као основно начело за регулисање индивидуалних и колективних права радника у погледу услова рада, у новије време се додатно „оснажује“ увођењем тзв. начела „трипартизма плус“. Начелом типартизма плус обезбеђује се учешће различитих интересних група у регулисању и унапређењу услова рада и живота радника. Начело је настало у оквирима Савета Европе, и огледа се у растућој улози социјалних невладиних организација у поступку контроле примене радних стандарда садржаних у Ревидираној европској социјалној повељи (1996). Овим организацијама даје се овлашћење да подносе колективне жалбе у складу са Додатним протоколом о колективним жалбама (1995). Каснији развој је ишао у правцу обезбеђења учешћа социјалних невладиних организација у поступку доношења закона на националним нивоима, као и у конципирању политике Европске уније у области европске социјалне политике. Све то у оквиру комунитарног принципа отвореног метода координације, где се обезбеђује посредно учешће представника рањивих друштвених група у унапређењу социјалноправног статуса тих група у државама чланицама. Да ли социјалне невладине организације могу да допринесу унапређењу статуса (здравствено) рањивих категорија радника, као и која је њихова улога у односу на синдикалне организације основна су истраживачка питања, која ће бити разматрана са аспекта примене концепта достојанственог рада за све мањинске и маргинализоване друштвене групе.

БИОГРАФИЈА

ИВАНА ОСТОЈИЋ (Београд, 1985). Дипломирала 2009. године на Економском факултету Универзитета у Београду на смеру Финансије, банкарство и осигурање. Мастер рад „Брендирање у модној индустрији Србије“ одбранила 2011. године на смеру Пословно управљање. У току студирања је била стипендиста Задужбине „Миливоја Јовановића и Луке Ћеловића“. Истраживач сарадник у Центру за економска истраживања Института друштвених наука. Од 2011. године ангажована на пројекту „Друштвене трансформације у процесу европских интеграција – мултидисциплинарни приступ“ чији је финансијер Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Ангажована је и на пројектима Центра за економска истраживања. Од 2011. године учествује у планирању, припреми и организовању научних скупова који се традиционално сваке године одржавају у Центру за економска истраживања. Објавила је радове у зборницима и часописима националног и међународног значаја. Члан је SEMA (Serbian Marketing Association).

БИБЛИОГРАФИЈА (одабрани радови)

- Остојић, И. (2012). Могућност коришћења валутних форварда и свопова у банкама и компанијама у функцији заштите од девизног ризика. У М.Рашевић, З.Мршевић (ур.) *Помераћемо границе* (стр. 45-60). Београд: Институт друштвених наука.
- Остојић, И. (2017). Demografske determinante energetske potrošnje u Evropskoj uniji: Rezultati ekonometrijske analize. *Stanovništvo, LV(1)*, 1-20, (koautori Predrag Petrović i Goran Nikolić).
- Остојић, И. (2017). Реформе, развој и перформансе банкарског сектора Србије. У С. Грк (ур.), *СвеШ и Србија - изазови и искушења* (стр. 175-194). Београд: Институт друштвених наука, (коаутор Предраг Петровић).
- Остојић, И. (2018). Preduzetništvo u Srbiji. У V.Vukotic...(et al.)(ur). *Preduzetništvo vs. rentijerstvo* (стр. 262-269). Београд: Centar za ekonomska istraživanja, Institut društvenih nauka, (koautor Predrag Petrović).
- Остојић, И. (2018). Emisija CO2 u Evropskoj uniji: Empirijska analiza demografskih, ekonomskih i tehnoloških faktora. *Stanovništvo, 56(1)*, 63-82, (koautori Predrag Petrović i Goran Nikolić).

Инклузивне и екстрактивне институције као фактори економског раста

Једна од дефиниција која на свеобухватан начин одређује појам институција јесте дефиниција Дагласа Норта према којој институције представљају правила понашања у одређеном друштву, то јест ограничења која је човек осмислио како би обликовао интеракције између људи. Институције представљају покретаче привредног раста, па самим тим институционалне разлике између земаља имплицирају разлике у оствареним стопама привредног раста између земаља, односно богатству друштва.

Асемоглу и Робинсон, аутори књиге *Зашто народи постоје* истражују зашто постоје толико значајне разлике у нивоу дохотка и животном стандарду између богатијих земаља попут Сједињених Америчких Држава, Велике Британије, Немачке и сиромашних земаља Африке, Централне Америке, Јужне Азије и сл. Истраживани су географски положаји земаља, климатски услови, својства културе, радна етика и сл. и покушано је да се у њима пронађе одговор на питање зашто су одређена друштва сиромашна и не успевају да остваре економски успех. Истраживања су, међутим, показала да се разлике између земаља базирају управо на институцијама и да су институције разлог због којег земље остају сиромашне и економски неразвијене и поред значајних природних потенцијала које поседују. Наиме, разлике између земаља се не могу објаснити ни културом, ни географијом, ни недовољним знањем, већ превасходно одговоре треба да тражимо у институцијама. Земље бележе привредни раст у зависности од институција које тај раст поспешују или подривају.

Истичу се два веома важна типа економских институција: инклузивне и екстрактивне институције. Добре (инклузивне) економске институције промовишу владавину права, максимизирају ефикасност и друштвено благостање и доприносе остварењу виших стопа привредног раста и као такве представљају кључне економске слободе. За разлику од њих, екстрактивне институције, као опозит инклузивним институцијама, омогућавају приступ политичкој моћи само привилегованом кругу људи.

Инклузивне институције доприносе економским активностима, расту продуктивности и економском напретку. Такве институције омогућавају безбедност приватне својине, непристрасан правни систем и јавне услуге које омогућавају равноправност у размени и уговарању,

као и учешће грађана у економским активностима. Инклузивне институције креирају и инклузивна тржишта, омогућавају појединцима да се са потпуном слободом опредељују чиме ће се бавити, да се образују, усавршавају и развијају своје каријере, подстичу компаније на иновативност и креативност и улажу средства у најсавременије технологије. Становници земаља с таквим типом институција имају приступ и политичким институцијама што им даје могућност да учествују у демократском процесу, да бирају представнике власти, смењују их и сл. Такође, треба нагласити и то да сигурност својинских права, законски прописи, јавне услуге и слобода уговарања и размене зависе преvasходно од државе која је чврсто повезана са економским институцијама.

Екстрактивне институције представљају супротност инклузивним и за њих је карактеристично то да за циљ имају одузимање дохотка и богатства од једног друштвеног подскупа у корист другог. Оне екстракују богатство од већине грађана и редистрибуирају га мањини по чему су и добиле такав назив. Екстрактивне институције омогућавају приступ политичкој моћи само привилегованом кругу људи, док инклузивне институције пружају шансу већем броју људи да учествују у политичком животу или економском процесу и имају приступ политичкој моћи и економском богатству. Као класични примери екстрактивних институција се наводе високе стопе пореза, високе накнаде за отпочињање бизниса, забране увоза или извоза и сл. Ако узмемо за пример стопу пореза на доходак грађана, која се креће у границама нормале, таква стопа ће утицати на то да грађани редовно измирују своју пореску обавезу. Међутим, уколико је она екстремно висока, једино што можемо очекивати јесте избегавање плаћања пореза (пореска евазија) од стране грађана, пораст сиве економије, значајан пад стопе запослености. Настајање, развој и утемељење инклузивних институција није кратак процес и подразумева и испуњеност одређених политичких предуслова као што су: заступљеност парламентарне традиције и самим тим и политичке културе, поштовање закона и прописа, поштовање приватне својине, поштовање државне својине, снажно јавно мњење и сл.

CIP - Каталогизација у публикацији -

Народна библиотека Србије, Београд

3(497.11)(042.3)

ЦИКЛУС предавања младих истраживача : књига сажетака / [за издавача Горан Башић]. - Београд : Институт друштвених наука, 2019 (Београд : РИЦ графичког инжењерства Технолошко-металуршког факултета). - 29 стр. ; 22 cm

Апстракт. - Тираж 150. - Био-библиографске белешке уз апстракте.

ISBN 978-86-7093-216-6

COBISS.SR-ID 274789900

Ксенија Марковић
Марко Јовановић
Софија Николић Попадић
Др Ивана Арсић
Др Сања Стојковић Златановић
Ивана Остојић